

TEZ TANITIMI

ÖĞRENME BOZUKLUĞU VE DİKKAT EKSİKLİĞİ AŞIRI HAREKETLİLİK BOZUKLUĞU OLGULARININ NÖROPSİKOLOJİK VE NÖROFİZYOLOJİK YÖNTEMLERLE İNCELENMESİ

Uzm. Dr. Özlem Erman

Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, 127 sayfa, 139 kaynak, Ankara 1997.

Bu çalışmada, öğrenme bozukluğu (ÖB), dikkat eksikliği aşırı hareketlilik bozukluğu (DEHB) ve bu iki bozukluğun birarada görüldüğü ÖB+DEHB olgularının, bir dizi nöropsikolojik ve nörofizyolojik değerlendirmelerle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada bu üç grubun birbirlerinden ve normal çocuklardan farklılıkları ortaya konulurken, aynı zamanda bu öznel değerlendirme araçlarının ayırdediciliği ve kilinge ne ölçüde yardımcı olabileceği de incelenmiştir.

DSM-IV tanu ölçütlerine göre ÖB, DEHB ve her iki bozukluğun ölçütlerini aynı anda karşılayan ÖB+DEHB olgularından toplam 36 çocuk ile klinik grup oluşturulmuştur. Kontrol grubu ise klinik grupla yaş, cinsiyet ve anne baba eğitimi açılarından eşleştirilmiş sağlıklı 10 çocuktan meydana gelmiştir. Tüm olgular DSM-IV ölçütlerine göre değerlendirildikten ve ailelerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapıldıktan sonra, WISC-R zeka testi, okuma testi, Bender Gestalt Görsel Motor Algılama Testi, Görsel - İşitsel Sayı Dizileri, Benton Görsel Bellek Testi uygulanmıştır. Gruplar arasındaki elektrofizyolojik farklılıkların belirlenebilmesi için ise kantitatif EEG tekniği kullanılmıştır. Tüm bu değerlendirmelerden elde edilen bulgular dört grup arasında tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır.

Örnekleme oluşturan dört grup arasında yaş, cinsiyet, okul türü, anne-baba eğitimi, zeka düzeyle-

ri açılarından fark yoktur. Böylece bu değişkenlerin nöropsikolojik ve nörofizyolojik değerlendirmeler üzerinde etkisini kontrol etmek mümkün olmuştur. Gelişim basamakları, akademik başarı düzeyleri açısından gruplar karşılaştırılmış ve anlamlı farklar bulunmuştur. WISC-R'in aritmetik alt testi ve kazanılmış bilgi ve sıraya koyma kategorileri her üç hasta grubunda normalere göre anlamlı yüksektir. Her iki grupta da şekilde bozulma ve birleştirme hataları en fazladır. Görsel İşitsel Sayı Dizileri Testinde gerek toplam puan gerekse alt test puanları açısından her üç klinik grubun puanları normalerden anlamlı derecede düşük bulunmuş, bu grupları birbirinden ayıran bir fark bulunmamıştır. Benton Görsel Bellek Testinde ÖB+DEHB grubunun toplam hata puanı diğer üç gruptan anlamlı düzeyde yüksektir.

Beyin haritalarının kantitatif incelemesinde her üç hasta grubunda beta oransal gücü sol arka frontal bölgede (F7) artarken, delta mutlak gücü sağ ve orta frontal'de (FP2 ve FPZ) normalere göre anlamlı derecede azalmış bulunmuştur. Beta dalgasının mutlak gücü ÖB+DEHB ve DEHB olgularında sağ temporal bölgede artmıştır. Delta oransal gücünün sağ frontal de (F4) DEHB olgularında diğer üç gruba göre anlamlı derecede artmış olduğu gözlenmiştir. Teta bandının oransal güç değerleri ise ÖB+DEHB grubunda diğerlerine göre farklılık göstermiştir. Buna göre ÖB+DEHB grubunun teta oransal güç değerleri Fp1, F7, T3, T4 ve C4'de diğerlerine göre anlamlı derecede fazla bulunmuştur.

Sonuç olarak bazı testlerde her üç grup birbirlerine yakın puanlar alırken (WISC-R kategorileri ve GISD); bazı testlerde ÖB ve ÖB+DEHB grupları diğer gruplardan anlamlı farklar göstermiştir (Bender, Benton, okuma hızı). Genel olarak bakıldığında mikst grubun (ÖB+DEHB) tüm testlerde daha fazla hata yaptığı söylenebilir. Elektrofizyolojik değerlendirmelerde ise hastalık gruplarını normalerden ve birbirinden ayıran farklılıklar elde edilmiştir. Bu farklılıklar yine en fazla mikst grupta gözlenmiştir. Bu sonuçlar her üç hastalık grubunda beyin yapı ve fonksiyonları açısından farklı bölgelerde, farklı bozuklukların bulunduğu ve ayrıntılı değerlendirmelerle bu farklılıkların gösterilebileceğini düşündürmüştür.

Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi : 4(3) 1997

THALASSEMİLİ ÇOCUKLARDA BİLİŞSEL, RUHSAL DURUM ARAŞTIRMASI

Uzm. Dr. Nüket İştien

Çocuk Psikiyatrisi Uzmanlık Tezi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. 122 Sayfa, 135 kaynak, Ankara 1997.

Thalassemi otozomal, resesif geçiş gösteren hemoglobin globin zincirlerinden bir ya da birkaçının sentez hızında azalma ya da hiç sentez edilmemesi ile karakterize heterojen hastalıklar grubudur. Dünya sağlık örgütünün yayımlarına göre, dünyada en az 70 milyon taşıyıcı vardır ve her yıl en az 42 000 homozigot çocuk dünyaya gelmektedir.

Kronik hastalıklar hasta bireyler üzerinde çeşitli ruhsal problemlere yol açmaktadır. Thalassemi de kronik bir hastalıktır. Ayrıca aneminin, algılama, bellek ve bilişsel işlevler üzerinde etkisi olabileceği bilinmektedir. Bu çalışmanın desenini hazırlarken bir kronik kan hastalığı olan Thalasseminin hasta bireyler üzerinde çeşitli psikolojik problemlere neden olduğu hatta bu problemlerin psikiyatri kliniklerine başvuranlardan bile daha fazla olabileceği düşünülmüştür. Bu amaçla Thalasseminin çocukları bilişsel ve ruhsal olarak etkileyip etkilemediği araştırılarak; sonuçlar herhangi bir ruhsal yakınma ile kliniğimize başvuran bedensel bir patalojisi olmayan, yaş, cinsiyet ve sosyokültürel düzey olarak eşleştirilmiş bir grupta karşılaştırılmıştır. Bu araştırmanın örnekleri 14 hasta ve 14 kontrol grubu olmak üzere 28 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın amacına ulaşabilmek için;

- Bender Gestalt Görsel Motor Algılama Testi (B.G.)
- Benton Görsel Bellek Testi (B.T.)
- Görsel İştisel Sayı Dizisi Testi (G.İ.S.D.)
- Piers-Harris Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği
- 4-18 yaş Çocuk ve Ergenler için Davranış Değerlendirme Ölçeği
- 11-18 yaş Gençler için Davranış Değerlendirme Ölçeği
- Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği (W.Ç.Z.Ö)

• Cümle Tamamlama Testi

• Goodenough İnsan Resmi Çizme Testi olmak üzere 9 ayrı ölçek kullanılmıştır.

Çalışmadaki olgular, Bender Gestalt Görsel Motor Algılama Testi'nde ve Görsel İştisel Sayı Dizisi Testi'nde istatistiksel farklılık göstermemişlerdir. Berton Görsel Bellek Testinde gördükleri şekli kapattıktan sonra çizmeleri istenmiştir. Yapılan hata sayısı Thalassemi çocuklarda daha fazla bulunmuştur. Piers-Harris özkavram ölçeği; 9-16 yaş grubu için geliştirilmiş bir özkavram ölçeği olup; düşük puanlar olumsuz öz kavramına işaret eder. Çalışmadaki Thalassemi çocuklarda kontrol grubundan istatistiksel olarak da anlamlı olacak şekilde daha düşük puanlar saptanmıştır. 4-18 yaş çocuk ve ergenler için Davranış Değerlendirme Ölçeğinde; Thalassemi çocukların anneleri yeterlik alanlarında; sosyallik alt testi, okul problemleri ve toplam yeterliklerde kontrol grubuna oranla çocuklarını daha yeterli algılamaktadır. Sorun davranışlarda ise hasta ve kontrol grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. 11-18 yaş gençler için Kendini Değerlendirme Ölçeğinde ise sonuçlar annelerden elde edilen davranış değerlendirme ölçeği ile paralellik taşımaktadır ve Thalassemi çocuklar anneleri gibi psikiyatrik örneklere göre kendilerini daha yeterli algılamaktadırlar. Olgulardan elde edilen verilerde WÇZÖ puanları kontrol grubunda daha yüksek, hasta grubunda ise daha düşük bulunmuştur.

Projektif testlerde, Cümle Tamamlama, Goodenough, İnsan Resmi Çizme Testi, Üç Dilek Testi'nde Thalassemi çocukların yaşamlarını kısıtlayıcı ve yönlendirici olabilen bu hastalıkla ilintili olarak; kaygılar, çözümsüzlük, güvensizlik, iyileşebilmek, çaresizlik ve v.b. duygularını aktardıkları saptanmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular; Thalassemi çocukların, psikiyatrik yakınması olan çocuklarla karşılaştırıldıklarında kısa süreli bellek ve algılamada sorunlar yaşadıkları ve bilişsel konularda güçlükleri olduğu yönündedir. X'e bağlı Thalassemler dışında Thalassemi'nin zeka ile ilgili bir soruna neden olmadığı, çalışmadaki çocuklardan alınan düşük sonuçların ise, kronik hastalığın süregen olumsuz etkileri, çocuklardaki okul devamsızlıkları, motivasyon düşüklükleri gibi nedenlerden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmüştür.

Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi : 4(3) 1997